

Jerzy Starnawski

Wspomnienie o Marianie Mikucie

Prace Naukowe. Filologia Polska. Historia i Teoria Literatury 4, 215-228

1994

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

JERZY STARNAWSKI

Wspomnienie o Marianie Mikucie

W 1975 r. rozpocząłem wraz z prof. Władysławem Studenckim z WSP w Opolu wykłady w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Częstochowie na zaproszenie dra Edwarda Polanowskiego organizującego tam filologię polską, który po paru latach wyhabilitował się, ale jeszcze przed habilitacją na nim spoczywał właściwy trud organizacyjny związany z polonistyką częstochowską. Uczyłem przez 9 lat; zaledwie orientowałem się, że w pierwszym roku mej pracy uczniowie moi mają jeszcze jedną siłę wykładową w randze samodzielnego pracownika nauki, docenta: zajęcia z kultury żywego słowa prowadzi Doc. dr Marian Mikuta. Nawet nie pamiętam, czy zetknąłem się z nim osobiście, w każdym razie zetknięcie było krótkie i przypadkowe. W pracy nad *Słownikiem badaczy literatury polskiej* zdobyłem materiały do skreślenia sylwetki, nadesłane mi przez nieoczoną we współpracy p. Prof. dr Mieczysławę Mitera-Dobrowolską, która przekazuje mi bezinteresownie to, co zgromadziła w zakresie biografii polonistów, przede wszystkim szkolnych. Otrzymawszy materiały i stwierdziwszy, że śmierć doc. M. Mikuty upamiętnił jedynie wspomniany E. Polanowski, podówczas tylko doktor, na łamach "Biuletynu Polonistycznego", zdecydowałem się napisać krótkie wspomnienie wraz z dokumentacją dla polonistycznego zeszytu tak bliskiej mi zawsze Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Częstochowie. Dedykuję je Pani Prof. Dr Mieczysławie Dobrowolskiej.

*

Marian Mikuta był synem ziemi sądeckiej, "sandeckiej", jak dokumentują historycy¹, a więc pięknej dzielnicy Polski, mającej bogate tradycje kulturalne.

¹Por. Leon Białkowski: *Ziemia Sądecka*. [...] "Przegląd Historyczny" 1911, t. 12, s. 89-114, 352-384. Odb. Warszawa 1911.

Urodził się w Starym Sączu 9 lipca 1906 r. jako syn Gustawa, rzemieślnika i Antoniny z Jankowskich. Egzamin dojrzałości złożył w znanym Gimnazjum im. Bolesława Chrobrego w Nowym Sączu w 1926 r. Jako uczeń brał udział w przedstawieniach reżyserowanych przez polonistę gimnazjalnego Stanisława Komara. Bezpośrednio po maturze rozpoczął pracę nauczycielską; kwalifikacje nauczyciela szkoły powszechnej, jak się wtedy mówiło, zdobył, zdając eksternistycznie egzamin dyplomowy w Seminarium Nauczycielskim im. Grzegorza Piramowicza w Krakowie. Zainteresowania jego szły od początku w dwu kierunkach: pedagogicznym i teatralnym.

Studia aktorskie i reżyserskie odbył w Krakowie prywatnie u Mariana Jednoróg-Jednowskiego, u Wandy Siemaszkowej i u Kazimierza Junoszy-Stępowskiego. Począwszy od marca 1927 r. poświęcił się pracy artystyczno-recytatorskiej, później nieco związał się z Teatrem Objazdowym Ziemi Krakowskiej. W początku 1929 r. zdobył pierwszą nagrodę w Ogólnopolskim Konkursie Radiofoniczności Głosu zorganizowanym przez Krakowską Rozgłośnie Polskiego Radia². Po latach pracy w szkolnictwie powszechnym w Starym Sączu i w Krakowie (do 1933 r.) objął funkcję okręgowego instruktora Oświaty Pozaszkolnej przy Kuratorium Okręgu Szkolnego Krakowskiego; równocześnie prowadził Regionalny Teatr Wyobraźni Polskiego Radia w Krakowie, występował jako recytator, aktor mikrofonowy, reżyser i autor słuchowisk regionalnych. Był kierownikiem artystycznym Małopolskiego Związku Teatrów Ludowych, reżyserował i wystawiał widowiska regionalne w Barbakanie, na Wawelu, w Starym Teatrze krakowskim, m.in. "Wesele Krakowskie".

W Uniwersytecie Jagiellońskim uczęszczał na wykłady i seminaria w zakresie filologii polskiej, nadto historii kultury, etnografii i etnologii, pedagogiki, psychologii. Egzamin magisterski złożył u prof. Zygmunta Mysłakowskiego po przedstawieniu pracy *Polski teatr ludowy jako jedna z form z zakresu kształcenia dorosłych* (1938). Od 1934 r. redagował Bibliotekę Małopolskiego Związku Teatrów i Chórów Ludowych, od 1938 r. współpracował z serią wydawniczą Teatr Polski Żywej, redagowaną przez Bolesława Pochmarskiego. Tuż przed drugą wojną światową, w 1939 r., odbył kilkumiesięczny kurs dla instruktorów oświaty pozaszkolnej.

Już w latach międzywojennych zaowocowały obficie zainteresowania Mikuty sztuką ludową, zwłaszcza sztuką różnych regionów. Publikował na użytek szkół, świetlic, teatrów amatorskich scenariusze obrzędów (sobótki, dożynki, staropolskie zrękowiny, kolędy). W latach 1937-1938 wykładał na kursach Polskie-

²Por. "Kurier Radiowy" 1929 nr 7, dod. do "Ilustrowanego Kuriera Codziennego" nr 42, cyt. za: Władysław Żychowicz (oprac.): *Koncerty słowa Mariana Mikuty*. (...) Kraków 1957, s. 9.

go Związku Kulturalno-Oświatowego w Czechosłowacji (Zaolzie) oraz dla polskich działaczy oświatowych z Warmii i Mazur (te ostatnie tajnie).

W okresie okupacji niemieckiej czynny był w kompletach tajnego nauczania, zorganizował tajny chór dzieci szkolnych, teatrzyki dla młodzieży oparte na wątkach kultury ludowej. Przewinęło się przez zespoły prowadzone przez niego ponad trzystu młodocianych uczestników. W r. 1944/1945 stworzył w Krakowie Teatr Kukiełek, cieszący się dużym powodzeniem.

W r. 1945 przebywał jeszcze początkowo w Krakowie, pracował nadal jako instruktor Oświaty dla Dorosłych, był kierownikiem artystycznym i reżyserem Międzyorganizacyjnego Teatru Robotniczego im. Ignacego Fika. Niebawem, jeszcze w 1945 r., przeniósł się do Łodzi. Tu zajmował stanowiska: dyrektora Technikum Budowy Maszyn, wykładowcy Wyższej Szkoły Aktorskiej, dyrektora Państwowej Szkoły Instruktorów Teatrów Ochotniczych, kierownika artystycznego Centralnego Domu Kultury, kierownika artystycznego Łódzkiego Teatru Robotniczego, kierownika Teatru Domu Kultury Milicjanta, dyrektora Łódzkiej Szkoły Aktywu Świetlicowego; prowadził też zajęcia zlecone w katedrze socjologii prof. Józefa Chałasińskiego w UŁ. W 1946 r. redagował krótko pismo "Świetlica", które potem przeniosło się do Warszawy; redakcję objął Jan Rojewski.

Nie ustawały występy artystyczne Mikuty, pomimo zajmowanych przez niego tak licznych funkcji. Dyrektor Państwowego Liceum Pedagogicznego w Łodzi, Wł. Hajdrich, po występie w dniu 30 maja 1952 r. pisał o "dużym talencie recytatorskim, mimicznym i pedagogicznym ob. Mikuty". Wysoką ocenę recitalu w Krakowie, w Liceum Pedagogicznym nr 2, 19 czerwca tego roku dali dwaj wybitni poloniści: dr Stefan Papée i dr Władysław Szczygieł. Dyrektor Liceum Ogólnokształcącego z Katowic (przy ul. Miarki 6), Parcer, nazwał Mikutę po recitalu w dn. 27 września tego roku "mistrzem słowa". W cztery tygodnie później, 25 października, Szczepan Grudniewicz, polonista z Liceum Ogólnokształcącego w Cieszynie scharakteryzował występ w następujących słowach:

[...] Ob. Mikuta przez wybitnie inteligentną interpretację tekstów, przez mistrzowską ich reprodukcję, dał młodzieży wzorowy przykład, jak praktycznie wcielać w życie teoretyczne zasady recytacji utworów o różnej treści i nastroju [...] Młodzież z zapartym oddechem i przy zachowaniu zupełnego spokoju przysłuchiwała się recytowanym utworom i frenetycznie je zawsze oklaskiwała.

Tego rodzaju impreza wdraża w kulturę żywego słowa i uczy należycie rozumieć, odczuwać i kochać dzieła sztuki literackiej [...]

Recital w Technikum Handlowym w Krakowie, 24 listopada 1953, upamiętnił polonista miejscowy, Józef Marcinkowski, słowami następującymi:

[...] Zasluchana i z ozywieniem sledzaca zarowno wyklad prelegenta jak i nieslychanie dobrane recytacje znakomitych utworow polskich i radzieckich autorow – mlodziez i grono nauczycielskie z wdziecznościa będzie wspominać ten miły i bardzo pouczający poranek. Talentu i umiejętności podania mlodzieży dość trudnego problemu opanowania techniki żywego słowa – jakim dysponuje prof. Mikuta M. nie potrzebujemy podkreślać. Obok Ładosza jest to dziś bodaj jeden z najlepszych recytatorów – a jako pedagog – niezrównany dla nas, pedagogów – wzór do naśladowania.

Gdy w rok później pojawił się Mikuta z recitalem w swej rodzinnej Ziemi Sądeckiej, notatka w krakowskim "Dzienniku Polskim" z 4 listopada 1953 r. utrwaliła wystąpienie w słowach następujących:

"We wszystkich szkołach Nowego Sącza odbyły się ostatnio występy recytatorskie prof. M. Mikuty z Łodzi, które wzbudziły duże zainteresowanie wśród nauczycielstwa i mlodzieży. Wstępna prelekcja była świetną lekcją fonetyki, ortofonii i zasad interpretowania tekstu. Druga część recitalu poświęcona była twórczości Mickiewicza, Konopnickiej, Majakowskiego, Pasternaka i Zarembiny. Ta nowa forma propagowania żywego słowa stanowi cenną pomoc w nauczaniu języka polskiego" (irs)³.

"Wirtuozem żywego słowa" nazwał M. Mikutę O. Chomów, polonista z Technikum Rachunkowości Rolnej w Marcinkowicach, po recitalu z 23 marca 1954 r. Nieco większe znaczenie ma pochwała występów M. Mikuty w Lublinie w dniu 16 lutego 1955 r. Podpisy dyrektora Estrady, Z. Todysa i pracującego tam K. Jaworskiego (a więc poety Kazimierza Andrzeja) są zaszczytem niemałym:

"[...] Wartość wychowawcza i artystyczna recitalów M. Mikuty nie ulega żadnej wątpliwości. Tylko połączenie zdolności pedagogicznej z artystycznymi może w efekcie dać taki wynik: zachwyty mlodzieży uporczywie domagającej się od recytatora wykonania wciąż nowych utworów".

Po występie w Rawiczu w dniu 27 maja 1955 r. kierownik referatu Oświaty Dorosłych z Powiatowego Domu Kultury pisał:

"[...] chylę czoło przed potęgą słowa i [...] możliwościami oddziaływania na słuchacza" prof. Mikuty.

Po dziewięcioletniej działalności w Łodzi nastąpiła przerwa w pracy pedagogicznej M. Mikuty; oddał się on wyłącznie scenie; krótko w zespole "Małwy" w Warszawie, w Kaliszu (Teatr i kabaret "Kozi Róg"), nieco dłużej we Wrocławiu (Państwowy Teatr Rozmaitości). Tu wrócił do działalności dydaktycznej, wykładając na kursach poświęconych teatrom amatorskim i kulturze żywego słowa.

³"Dziennik Polski" 1953 R. 9 nr 263, cyt. za: W. Żychowicz..., s. 9

Występ we Wrocławskim Seminarium Duchownym ocenił rektor ks. A. Zienkiewicz, jak następuje:

"W ostatnim recitalu słowa Prof. Mikuta, nie obniżając wysokiego poziomu artystycznej ekspresji słowa, przedstawił się zebranym ponad 300 słuchaczom także jako wytrawny i świetny dydaktyk. Niezwykle pożyteczna prelekcja o sposobach i elementach interpretacji słowa była zarazem artystyczną lekcją pokazową. Prof. Mikuta potrafił porywać i olśniewać słuchaczy zarówno pięknem ekspresji jak i pełnym humorem dowcipem. zilustrował przedstawione zasady bogatą gamą form, nastroju i uczucia w odpowiednio dobranym repertuarze. Część humorystyczna uwolniła wszystkich od ciężaru żmartwień i trosk – roześmiał się cały świat – aż do łez. To piękna i pożyteczna impreza".

Recitale dla młodzieży prowadził Mikuta nadal. Dyrektor Zespołu Techników Rolniczych z Wrocławia – Pracze, Piotrowski, podkreślił "pedagogiczną i artystyczną wartość" występu M. Mikuty w zespole w dniu 15 marca 1957 r. Polonista z Obornik Śląskich, H. Przeniosło, po mickiewiczowskim występie z 29 kwietnia 1957 r. napisał:

"[...] Pan Profesor Mikuta w mistrzowski sposób przekazał młodzieży swój kult dla poezji Mickiewicza. Czar słowa oddziaływał na młodzież i sądzimy, że po tym recitalu może po raz pierwszy odczuła ona uroczę piękno zawarte w mickiewiczowskiej poezji [...]"⁴.

W marcu 1957 r. zorganizowano M. Mikucie jubileusz trzydziestoletniej pracy recytatorskiej. Miał już za sobą 7500 (sic!) występów. Kompetentna ocena na łamach "Teatru" sformułowana została słowami:

"[...] Wartość koncertów słowa Mariana Mikuty polega na tym, że nie ogranicza się on tylko do popisu recytatorskiego, ale daje im specjalną oprawę dydaktyczną. Wskutek tego koncert stanowi zamkniętą i przemyślaną całość treściową, ukazującą słuchaczom pewien konkretny sens poznawczy"⁵.

Wykłady prowadził M. Mikuta z kolei w Studium Nauczycielskim w Krzeszowicach (1958), przeniesionym do Tarnowa (1959), w Technikum Górniczym w Dąbrowie, w Górniczym Zespole Pieśni i Tańca. Na szereg lat (1960-1971) związał się z Wyższą Szkołą Pedagogiczną w Katowicach, przekształconą w Uniwersytet Śląski. Prowadził tu zajęcia z zakresu dykcji i kultury żywego słowa, oparte o solidną wiedzę logopedyczną. Opiekował się Teatrem Studenckim i

⁴ Poza notatkami opublikowanymi poprzednio w prasie przytacza się takie, które po raz pierwszy ogłoszone były w zestawie pt. *Głosy prasy i głosy polonistów o koncertach słowa Mariana Mikuty*, w: Żychowicz... s. 9-14.

⁵ "Teatr i Film" 1957 nr 10, s. 22.

postawił go na należytych poziomie. Opracował jedyny w swoim rodzaju podręcznik dotyczący zagadnień emisji głosu i zasad interpretacji pt. *Kultura żywego słowa* (1961, 2, 1963), cieszący się uznaniem recenzentów. Do ważniejszych osiągnięć teatru studenckiego w Katowicach należą inscenizacje poezji Władysława Broniewskiego, Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego, "Rzecz o Koperniku" na podstawie tekstów Ludwika Hieronima Morstina i Wojciecha Żukrowskiego, również "Epitafium" poświęcone pamięci ofiar obozów hitlerowskich. Spektakle były dawane także poza Katowicami. Henryk Jabłoński jako minister oświaty wystosował do M. Mikuty depeszę gratulacyjną. Mikuta był autorem scenariusza, reżyserem i scenografem przedstawień. Dużą jego zasługą było rozbudzanie kultu żywego słowa u przyszłych nauczycieli.

W dorobku drukowanym sporą część zajmują inscenizacje obrzędów ludowych. Gdy w 1970 r. wydawał nową pracę z tego zakresu, w przedmowie wybitny etnograf i etnolog Józef Burszta napisał:

"Jako doświadczony i znany już autor takich sztuk scenicznych, Marian Mikuta przetyka tekst koniecznymi wskazówkami i pouczeniami dla scenarzysty nie tylko ze względu na troskę o jak najlepsze oddanie widowiskowej strony sztuki, ale także – co należy podkreślić celem oddania widzom sensu prezentowanego obrzędu. [...] Staropolskie święto żniw M. Mikuty stanowi udatną pozycję plenerowego lub też scenicznego widowiska obrzędowego, po którą śmiało mogą sięgać liczne amatorskie zespoły teatralne".

Ostatnią przystanią w życiu M. Mikuty, który często zmieniał miejsce pracy i zamieszkania, stała się Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Częstochowie, z którą związał się w 1971 r., wówczas, gdy istniała tu pedagogika (kilka specjalności), ale nie istniała jeszcze polonistyka. Doktorat uzyskał na podstawie pracy pt. *Jerzy Cierniak, pedagog, pisarz i reformator teatru ludowego* (310 s. mszp.). Praca oparta na materiałach zebranych w archiwum rodzinnym Cierniaka, na listach, artykułach, na osobistych kontaktach i wspomnieniach, daje, według świadectwa Prof. dr M. Mitery-Dobrowolskiej, "ciekawą portret tego niestrudzonego krzewiciela kultury ludowej i teatrów szkolnych". Z powodu nagłej śmierci autora nie została opublikowana jako książka osobna.

W Częstochowie zakończył życie doc. M. Mikuta, 12 października 1976 r. Pochowany został w rodzinnym Starym Sączu. Był trzy razy żonaty, zostawił syna i trzy córki. Warto wymienić, że był członkiem Towarzystwa Literackiego im. A. Mickiewicza, Towarzystwa Logopedycznego, Towarzystwa Krzewienia Kultury Teatralnej, Stowarzyszenia Polskich Artystów Teatru i Filmu, Związku Aktorów i Kompozytorów. Prof. M. Mitery-Dobrowolska scharakteryzowała go następującymi słowami:

"Cechowały go jako człowieka i pracownika dynamizm i bogata wyobraźnia oraz uparte sterowanie w kierunku teatru i kultury żywego słowa, którym poświęcił wiele przemyśleń i badań w oparciu o założenia psychofonetyki i logopedii. Wielostronność zainteresowań i przygotowanie rzeczowe nadawały wartość jego pracy jako nauczyciela, aktora, twórcy inscenizacji utworów poetyckich i literackich oraz pisarza".

Próba bibliografii Mariana Mikuty

A. Podmiotowa⁶

1. *Dożynki. Inscenizacja obrzędu ludowego*. Kraków 1934, 36 s. *Biblioteka Małopolskiego Związku Teatrów i Chórów Ludowych*, nr 2. Por. poz. 64.
2. *Sobótka. Inscenizacja obrzędu ludowego*. Kraków 1934, 19 s. *Biblioteka Małopolskiego Związku Teatrów i Chórów Ludowych*, nr 1, Por. poz. 7.
3. *Z kolendą (sic!). Widowisko obrzędowe z ludowych obrzędów kolendniczych inscenizacyjnie zestawione*. Kraków 1934, 84 s. *Biblioteka Małopolskiego Związku Teatrów i Chórów Ludowych*, nr 3.
4. *Szkice o teatrze ludowym*. Kraków 1937, 74 s. *Biblioteka Małopolskiego Związku Teatrów i Chórów Ludowych*, nr 5.
5. *Legenda o Karcmarzu (sic!) Centoryi. Widowisko regionalne w 2 obrazach z prologiem*. Lwów 1938, 119 s. *Teatr Polski Żywej*, t. 6.
6. *Z najaktualniejszych zagadnień teatru ludowego*. W: Feliks R. Bursa: *Jako Jędrus wojtem ostał... Widowisko regionalne w 8 obrazach (9 odstówek)*. Lwów 1938, s. 5-10, 66-75 (wskazówki inscenizacyjne). *Teatr Polski Żywej*, t. 5.
7. *Świętojańska sobótka. Inscenizacja obrzędu ludowego*. Kraków 1939, 34 s. *Biblioteka Małopolskiego Związku Teatrów i Chórów Ludowych*, nr 10. Por. poz. 2.
8. *Gry towarzyskie i zespołowe w świetlicy*. Kraków 1945, 72 s. *Biblioteka "Świetlicy Krakowskiej"*, nr 4.
9. *Z gruzów powstaniez wspaniała... Montaż inscenizacyjno-recytacyjny*. Kraków 1945, 16 s. *Biblioteka "Świetlicy Krakowskiej"*, nr 2.
10. *"Dzwonią sierpy, kosy..."*. (Obrazek inscenizacyjny na święto żniw w Polsce Odrodzonej). *"Świetlica Krakowska"* 1945 nr 6, s. 90-92.
11. *Hej kolęda, kolęda. (Inscenizacja; kolędy i wiersze na obchody bożonarodze-*

⁶Według Prof. M. Dobrowolskiej, bibliografia M. Mikuty, razem z najdrobniejszymi notatkami w drukowanym słowie, ma wynosić ok. 90 pozycji. Udało się zebrać listę prawie siedemdziesięciu.

- niowe). Łódź (1845). Łódź (1945), 88 s. Współautor: Piotr Greniuk. Rec. Witold Okoń, "Świetlica" 1946 R. 2 nr 10/11 s. 39; Stefan Lichański, "Wies" 1946 R. 3 nr 46 s. 7.
12. *Jak się Jędrusz z Matką Boską Dospomagającą prawował*. "Świetlica Krakowska" 1945 nr 10 s. 155-156. W gwarze zakopiańskiej.
 13. *Bibliografia rozumowana pracy świetlicowej*. "Świetlica" 1946 R. 2 nr 7 s. 26-27, nr 8 s. 25-28, nr 9 s. 28-30, nr 10/11 s. 31-32, nr 12 s. 19.
 14. *Jędrzej Cierniak*. "Świetlica" 1946 R. 2 nr 12 s. 8-10.
W rubryce *Zasłużeni, którzy odeszli*.
 15. *Józef Mehoffer*. "Świetlica" 1946 R. 2 nr 9 s. 9-10.
W rubryce *Zasłużeni, którzy odeszli*.
 16. *Koło samokształceniowe w świetlicy*. "Świetlica" 1946 R. 2 nr 2 s. 16-17.
 17. *Nieco o grach w świetlicy*. "Świetlica" 1946 R. 2 nr 6 s. 29-30.
 18. *"Ojczysty wznosim dom"* (Montaż inscenizacyjno-recytacyjny). "Świetlica" 1946 R. 2 nr 1 s. 20-25.
 19. *Pierwszy Ogólnopolski Konkurs Chórów i Orkiestr Robotniczych*. "Świetlica" 1946 R. 2 nr 3/4 s. 18-19.
 20. *Pionierzy pracy społeczno-oświatowej*. "Świetlica" 1946 R. 2 nr 3/4 s. 27-29.
Podp. M.M. – O Domu Kultury w Pszonie; sylwetka Huberta Wołoczko.
 21. *Z pierwszego ogólnopolskiego konkursu chórów i orkiestr robotniczych*. "Świetlica" 1946 R. 2 nr 6 s. 20.
 22. *Dzieło Jędrzeja Cierniaka, wielkiego syna wsi polskiej, kontynuują robotnicy łódzcy*. "Głos Ludu" 1947 nr 5 s. 5-6.
 23. (Wiersze w:) Irena Pancierz-Grabowska (oprac.): *Plony. Materiały inscenizacyjno-literackie dla świetlic na święta Reformy Rolnej i Dożynek*. Kraków 1947.
 24. *Zajęcia z doświadczeń pracy świetlicowej*. Warszawa 1951, 14 s. mszp. powiel.
 25. *Staropolskie zrękowiny*. Widowisko obyczajowe inscenizacyjnie zestawione na motywach pieśni i zwyczajów mieszczan starosądeckich. Stary Sącz 1957. 19 s. Oprac. muzyczne: Rudolf Małec.
 26. *Z życia społecznego, kulturalnego i artystycznego Starego Sącza*. W: Marian Mikuta, Jan Migacz, Franciszek Dębowski (red.): *Z dziejów Starego Sącza*, Stary Sącz 1957, s. 31-53.
 27. *Potrójny jubileusz*. "Teatr i Film" 1958 R. 13 nr 17 s. 12. O jubileuszu Józefiny Bolskiej-Zdanowiczowej i Władysława Zdanowicza.
 28. [Uwagi inscenizacyjne, w:] Stefania Zawadzka: *Tęczowe paciorki*. Dramat w 4 aktach. Wrocław 1958 (recte 1959), 60 s., Biblioteka Teatralna, nr 2.
 29. Katalog wystawy Ogniska Wychowania Plastycznego. Dąbrowa Górnicza 1960, 10 s.

30. Wystawa "Rodzina człowiecza". Dąbrowa Górnicza, 10-31 maja 1960. (Katalog informacyjny). (B.m.) 1960, 7 s.
31. *Kultura żywego słowa*. Warszawa 1961, 223 s. Podręcznik. Rec.: W. Kochański, "Teatr Ludowy" 1962 R. 40 nr 170-172; Jerzy Kotliński: *Z myślą o potrzebach szkoły*. "Polonistyka" 1962 R. 15 s. 67-68; Stanisław K. Papierkowski, "Logopedia" 1963 nr 5 s. 72-75.
32. *O teatrze w Studium Nauczycielskim w Gliwicach*. "Teatr Ludowy" 1961 R. 39 nr 5 s. 269-298.
33. *Kultura żywego słowa*. Wyd. 2. Warszawa 1963, 211 s.
Rec. Józef Kania, "Język Polski" 1963 R. 43 nr 1/2 s. 96-79.
34. *Teatr przy stoliku*. "Kultura i Ty" 1963 nr 2/3 s. 64-68.
O "teatrze propozycji".
35. *Uwagi na temat metodyki stosowania nagrań żywego słowa w nauczaniu języka polskiego i w pracy pozalekcyjnej w szkole*. "Zeszyty Naukowe WSP". Katowice 1963, nr 19, Katedra Metodyki Literatury i Języka Polskiego, nr 1, s. 43-58.
36. *Najważniejsza sprawa: kto i jak przygotowuje widza do odbioru sztuki*. "Teatr Ludowy" 1964 nr 3 s. 29.
Notatka sprawozdawcza o I Ogólnopolskiej Konferencji Miłośników Teatru, Warszawa, grudzień 1963.
37. *Wystawy i dekoracje. (O twórczości wystawienniczej i dekoratorskiej)*. Warszawa 1964, 156 s.
38. *Zespół i konkurs dobrego czytania książki. W: Z pomocą poloniście*. Katowice 1964, skrypt nr 1 (WSP. Katedra Metodyki Literatury i Języka Polskiego), s. 101-112.
Por. poz. 41.
39. *Amatorski ruch teatralny*. "Biuletyn. Śląski Instytut Naukowy" 1965 nr 52 s. 34-37.
O ruchu teatralnym amatorskim na Śląsku w l. 1945-1965.
40. [Notatka o zespole teatralnym w Krzeszowicach]. "Teatr Ludowy" 1965 R. 43 nr 11 s. 45.
Podp. m.
41. *Zespół i konkurs dobrego czytania książki. W: Z pomocą poloniście*. Katowice 1965 s. 101-112.
Por. poz. 38. Dodruk; w całej książce są drobne zmiany w stosunku do edycji z 1964 r.
42. *Epitafium*. Widowisko misteriove z poezji i prozy związanej z hitlerowskimi obozami zagłady, w 9 ogniwach inscenizacyjnie opracowane ze wstępem i wskazówkami scenograficznymi. Warszawa 1966, 76 s. Biblioteka Teatrów Amatorskich.

- S. 6-23 wstęp; s. 24-52 teksty; s. 53-54 indeks autorów i utworów;
s. 55 – słownik ..., ilustracje – 10 k.
43. (*Udział w dyskusji o teatrze; sprostowanie*). "Poglądy" 1966 nr 5 s. 11/12, nr 9 s. 2.
44. *Uwagi o egzaminie wstępnym na filologię polską*. "Życie Szkoły Wyższej" 1966 R. 14 nr 2 s. 13-22.
45. *W cierniakowskim duchu*. "Teatr Ludowy" 1966 R. 44 nr 6 s. 56.
Podp. Em. – O zespole teatralnym SN w Krakowie.
46. *Wędrorny kurs teatralny*. "Teatr Ludowy" 1966 R. 44 nr 5 s. 22-25.
O tajnym kursie w Prusach Wschodnich, luty – marzec 1939.
47. *Wit Stwosz. Widowisko teatru poezji z tekstów Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego z komentarzem prozą z tekstów Marii Mazurowej i ... inscenizacyjnie opracowane – z przypisami inscenizacyjnymi i reżyserskimi*. Warszawa 1967, 81 s. Biblioteka Teatrów Amatorskich.
Rec. Czesław Ludwiczak, "Dziennik Zachodni" 1963 nr 111 s. 3 (w formie wywiadu).
48. *Z dziejów Małopolskiego Związku Teatrów i Chórów Ludowych w Krakowie*. "Przegląd Historyczno-Oświatowy" 1967 R. 10 nr 1 s. 159-179.
49. *Z wielkich dni. Widowisko teatru poezji w trzynastu pieśniach na rocznicę Wielkiej Rewolucji Październikowej. Z tekstów Włodzimierza Majakowskiego, Juliana Tuwima, Władysława Broniewskiego i Leona Pasternaka*. Warszawa 1967, 124 s. Biblioteka Teatrów Amatorskich.
Rec. Stanisław Iłowski: *Spóźnione książki*. "Teatr Ludowy" 1968 R. 46 nr 2/3 s. 83.
50. *Z żywym słowem "przy miedzy" i "za miedzą"*. "Tygodnik Kulturalny" 1967 R. 11 nr 13 (511) s. 10.
O koncertach żywego słowa na Rzeszowszczyźnie i na Zaolziu.
51. *Filmografia. W: Z pomocą poloniście*. T. 2. Katowice 1968, s. 138-149.
Vademecum początkującego badacza filmu.
52. *Folklor pod okupacją*. "Teatr Ludowy" 1968 R. 46 nr 1 s. 30-34.
53. *5 Lat Teatru Studenckiego WSP w Katowicach (1962-1967). Z dorobku i doświadczeń*. Katowice 1968, 56 s.
Bogata dokumentacja.
54. *Rapsod o Jakubie Szeli. Widowisko poezji w X obrazach z tekstem Brunona Jasińskiego, z prologiem, muzyką, przypisami inscenizacyjnymi i reżyserskimi ...* Warszawa 1968, 101 s. Biblioteka Teatrów Amatorskich.
55. (Rec. z:) Stanisław Iłowski: *Vademecum teatru amatorskiego*. Warszawa 1968, "Poglądy" 1968 nr 6 s. 15.
56. *Wykorzystanie filmu biograficznego w pracy szkolnej i pozaszkolnej. W: Z pomocą poloniście*. T. 2. Katowice 1968, s. 104-137.

57. "Z wielką radością..." W: *Sesja naukowa poświęcona problemom współczesnego ruchu kulturalnego...* Jelenia Góra 1968, s. 12.
Głos w dyskusji: (Poz. nie opisana de visu; data 1968 to data sesji, a więc materiały mogły ukazać się później).
58. *Egzamin z dykcji przy naborze na studia filologiczne w WSP w Katowicach.* "Logopedia" 1969 nr 8/9 s. 231-232.
59. *Folklor jako tworzywo widowiska teatralnego.* "Kultura i Ty" 1969 nr 8 s. 8-13.
60. *Katowickie doświadczenia.* "Teatr Ludowy" 1969 R. 47 nr 4 s. 24-28.
Omówienie dziesięcioletniej działalności Teatru Studenckiego w WSP w Katowicach.
61. *Organizacyjne i programowe problemy sceny amatorskiej.* "Kultura i Ty" 1969 nr 10 s. 17-21.
62. *Kryteria doboru materiału folklorystycznego do widowiska teatralnego.* W: *Folklor w życiu współczesnym.* Poznań 1970 s. 101-107.
63. *Podstawowe problemy związane ze sztuką artystycznego mówienia i przemawiania publicznego.* "Chowanna" 1970 R. 14 nr 1 s. 115-133.
64. *Staropolskie święto żniw. Dożynki. Widowisko obrzędowe.* Warszawa 1970, 97 s. Biblioteka Teatrów Amatorskich.
S. 5-12: Józef Burszta: (Przedmowa).
65. *Działalność kulturalno-artystyczna studentów.* W: *Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Katowicach, 1950-1968.* Katowice 1971 s. 67-74.
66. *Polska dyskografia żywego słowa.* "Logopedia" 1971 t. 10 s. 127-140.
Współautor: Z. Dobrzański.
67. *Rzecz o Koperniku. Widowisko teatru słowa w 6 obrazach z prologiem i finałem. Z tekstów Ludwika Hieronima Morstina i Wojciecha Żukrowskiego.* Warszawa 1971, 72 s. Biblioteka Teatrów Amatorskich.
Współautor: Maria Witwińska. Dedykacja: Doc. dr Mieczysław Dobrowolskiej i Prof. dr. Janowi Zarembie, życzliwym i serdecznym opiekunom Teatru Studenckiego WSP w Katowicach. Rzecz opublikowana w 1971 r. była już wystawiona w Teatrze Studenckim w Katowicach w 1968 r., por. rec.: Roman Szczygieł: "O białogłowiech, kobietach i kobietkach". "Teatr Ludowy" 1968 R. 46 nr 5 s. 52-54; rec. i wzmianki recenzyjne o wystawieniach po opublikowaniu: "Nad Wartą" 1973 nr 6 s. 2; "Poglądy" 1973 nr 13 s. 10; "Widnokraj" 1973 nr 8 s. 4; (Kowalczyk H.) hak, "Zwrot" 1973 R. 25 nr 5 s. 36; Edward Polanowski, "Scena" 1974 R. 52 nr 2 s. 19.
68. *Z tradycji teatrów lalkowych w województwie katowickim.* W: *Instruktor teatralny.* Informator Oddziału Wojewódzkiego Towarzystwa Kultury Teatralnej i Sesji Teatralnej Wojewódzkiego Klubu Instruktorów Artystycznych w Katowicach. Katowice 1973, s. 34-38.

69. *Twórczość epistolograficzna Cierniaka*. W: Zofia Mazurowa, Leonida Wyższomska (oprac.): *Wspomnienia o Jędrzeju Cierniaku*. Warszawa 1982 s. 251-285.

Także wybór listów. Fragment pracy doktorskiej *Jędrzej Cierniak pedagog, pisarz i reformator ludowego ruchu teatralnego w Polsce*. Uniwersytet Śląski 1971.

B. Przedmiotowa

1. (Notatka o otrzymanej nagrodzie). "Kurier Radiowy" 1929 nr 7; dod. do "Ilustrowanego Kuriera Codziennego" 1929 nr 42.
2. Bronisław Król: (rec. z *Krakowskiego wesela*, Łódź – Zespół Ochotniczy przy Zakładach Włókienniczych nr 2, reżyser: Marian Mikuta], "Dziennik Polski" 1946 nr 278 s. 3.
3. Antoni Łoza: *Widowiska zespołowe w świetlicy*. (Na marginesie przedstawień "Wesela krakowskiego" Mariana Mikuty). "Świetlica" 1946 R. 2 nr 10/11 s. 25-27.
4. irs: (Notatka o recitalu w Nowym Sączu). "Dziennik polski" 1953 R. 9 nr 263.
5. H. Górską: (Notatka o recitalu w Kudowej-Zdroju). "Głos Ziemi Kłodzkiej" 1955 R. 1 nr 23/24.
6. *Widowisko historyczne o biskupie Nankierze*. "Wrocławski Tygodnik Katolicki" 1956 R. 4 nr 21 s. 15.
Rec. z przedstawienia Zespołu Seminarium Duchownego: Kazimiera Hłakowiczówna: *Ziemia rozdarta*; prelekcja wstępna: M. Mikuta.
7. (Anonimowa notatka o jubileuszu). "Trybuna Robotnicza" 1957 nr 129 s. 5.
8. [Anon.]: *Jubileusz recytatora*. "Świat" 1957 R. 7 nr 10 (294) s. 2 (z fotogr.).
9. (Anon.) *35-lecie poracy recytatorskiej*. "Teatr i Film" 1957 nr 10 s. 22 (z fotogr.).
10. Stanisław Bendkowski: *Jubileusz nauczyciela – aktora*. "Głos Nauczycielski" 1957 R. 36 nr 23 s. 2.
11. H.B. (Notatka o jubileuszu). "Głos Robotniczy" 1957 R. 13 H.B.:
12. j.r: (Notatka o jubileuszu). "Gazeta Robotnicza" 1957 nr 50.
13. P.: (Notatka o jubileuszu). "Życie Warszawy" 1957 nr 57.
14. S. Płatówna: *30 lat pracy artystycznej Mariana Mikuty*. "Słowo Polskie" 1957 R. 13 nr 72 s. 4.
15. Władysław Żychowicz (oprac.): *Koncerty słowa Mariana Mikuty. Z okazji 30-lecia pracy artystyczno-recytatorskiej*. Kraków-Wrocław 1927-1957, 14 s. nlb.

- Biogram pióra W. Żychowicza; programy koncertów; s. 9-14 Głosy prasy i głosy polonistów o koncertach słowa Mariana Mikuty; ilustracje.
16. [H. Żywień] H.Ż.: (Wywiad z ...). "Sprawy i Ludzie" 1957, dod. do "Gazety Robotniczej" nr 8, s. 3.
 17. Władysław Jodko: *Koncert żywego słowa*. "Głos Nauczycielski" 1959 R. 38 nr 2 s. 3.
O koncercie w szkole nr 9 na Ochocie z inicjatywy nauczycielki Marty Boguszewskiej.
 18. Michał Orlicz: *"Nowa Obrona Sokratesa" w Katowicach*. "Teatr Ludowy" 1964 R. 42 nr 1/2 s. 42-43.
Rec. spektaklu Teatru WSP, w reżyserii M. Mikuty, według tekstów Platona i C. Varnalisa.
 19. Piotr Szczęsny: *Teatr Studencki WSP w Katowicach – warsztatem doświadczalnym przyszłych nauczycieli*. "Teatr Ludowy" 1964 R. 42 nr 1/2 s. 43-46.
O M. Mikucie passim.
 20. (Rec. z widowiska plenerowego *Pieśń powstańczego czynu*, według tekstu zestawionego przez Bolesława Lubosza, w adaptacji i reżyserii M. Mikuty, wystawionego w programie Centralnego Stacjonarnego Kursu Społecznych Instruktorów Związku Teatrów Amatorskich, Cieszyn, 3-25 sierpnia 1966): "Pieśń powstańczego czynu", "Głos Ziemi Cieszyńskiej" 1966 nr 36; "Pieśń powstańczego czynu", "Trybuna Robotnicza" 1966 nr 204; Poezja powstańcza w plenerze, "Poglądy" 1966 nr 19; R. Szczygieł: Przykład widowiska plenerowego. "Wieści" 1966 nr 39.
 21. [S. Gawor] sg: (Artykuł o M. Mikucie), "Głos Młodzieży Wiejskiej" 1966 R. 10 nr 4 s. 44.
 22. [W. Oszelda] x : (Wywiad z M. Mikutą na temat gawędziarzy cieszyńskich). "Głos Ziemi Cieszyńskiej" 1968 R. 13 nr 39 s. 4.
 23. Michał Rak: *Artysta i pedagog*. "Tygodnik Kulturalny" 1968 R. 12 nr 30 s. 8.
O jubileuszu czterdziestolecia M. Mikuty.
 24. Stanisław Kaszyński (oprac.): *Teatralia kaliskie. Materiały do dziejów sceny kaliskiej (1800-1970)*. Łódź s. 754-755.
M. Mikuta wymieniony jako aktor sezonów 1953/1954 i 1954/1955.
 25. Bronisław L. Nycz, Zdzisław Pyzik: *Wspomnienie o Marianie Mikucie*. "Scena" 1977 R. 55 nr 3 s. 26.
 26. Edward Polanowski: *Marian Mikuta (9 VII 1906 – 12 X 1976)*. "Biuletyn Polonistyczny" 1977 R. 20 z. 1 (63) s. 105-107.
 27. Andrzej Linert: *Teatr i polityka. Z problematyki amatorskiego ruchu teatralnego w województwie katowickim (1945-1965)*. Katowice 1987 (recte 1988) s. 10, 52, 87-89, 95-97, 107-108, 111, 121.

JERZY STARNAWSKI

Marian Mikuta. Recollection

SUMMARY

The article contains biographical information concerning Marian Mikuta, Polish scholar, author of dramatic plays and theatre shows, director, animator of amateur theatrical movement, author of a popular handbook of culture of the living word. Marian Mikuta worked at pedagogical colleges of Katowice and Częstochowa during the last seventeen years of his life. The text is appended with extensive subject references.